

Fredag 25 november 2016 - nr 77
Lösenummer 30 kr

För dig som vill förändra världen #115
Skrivningen.se

Sve

"Det är dags att gå från diskussioner, försök och utredningar till faktiskt genomförande. Vi behöver inga fler basinkomstförsök."

Lennart Fernström
GDD - Ledare

Polska staten försvarar avverkning i världsarv • Zoom 12-17

"Träden måste fällas"

GLÖD Samuel Kazen Orrefur på Under ytan om e-kronor • Maria Wetterstrand om våra ursprung
RADAR Miljösatsning på flyg • Tvekan om storregioner • Fel signaler i EUs förslag till klimatpolitik
ENERGI I blickfånget: Romska Ginas liv skildras i ny bok • Allvarligt talat • Korsord

Nyligen bestämde den polska regeringen att 180 000 kubikmeter skog ska avverkas i Puszcza Bialowieza, Europas sista vildmarksrest belägen på gränsen mellan Polen och Vitryssland. Den officiella anledningen är angrepp av granbarkborren, men frågor har ställts eftersom hälften av de avvergade träden har visat sig vara lövträd.

”Det finns inget som heter illegal avverkning i parken eftersom vi går efter skötselplanerna.”

Unescos världsarv:

Världsarven utgörs av de kultur- och naturmiljöer i världen som anses vara ojämförligt mest enastående och av stor betydelse för hela mänskligheten. Unesco är knutet till FN som ett fackorgan inom FNs ekonomiska och sociala råd och har 195 medlemsländer. Medlemslandet är i enlighet med konventionen förpliktigt, åtminstone moraliskt, att sörga för att världsarvet bevaras åt eftervärlden. När en miljö eller ett fenomen antagits som världsarv ska det vara en angelägenhet för hela mänskligheten, enligt Unesco.

Källa: Unesco

ra vildmarksrest utan även kontinentens artrikaste nationalpark och hem åt vårt största landlevande däggdjur, visenten.

Träden innanför porten är höga och skogen påminner snarare om en stor sal med ett inntak av gula och röda höstlöv. En naturlig kyrka där altaret består av 600 år gamla ekar och marken är täckt av mossa, svampar och ihåliga och förmultnade träd.

- Välkommen till Europa för 2000 år sedan!, utbrister Mateusz och brender filmiskt ut med armarna.

Anklagar granbarkborren

Den senaste tiden har Bialowieza varit föremål för intensiv bevakning av både nationella och internationella medier. Förra året bestämde den polska miljöministern Jan Szyszko att antalet träd som ska avverkas under en tioårsperiod skulle öka från 60 000 kubikmeter till 180 000 kubikmeter. Anledningen till beslutet om ytterligare avverkning påstås vara omfattande angrepp av granbarkborren och att de döda granarna nu utgör en säkerhetsrisk för turisterna.

Mateusz som har arbetat i nationalparken i 12 år är av en helt annan åsikt. Enligt honom är granbarkborrens angrepp naturligt och måste få sköta sig själv.

- I verkligheten finns det inga skadedjur. Ur biologisk synpunkt är gran-

barkborren inget hot mot skogen utan en del i en naturlig process. Vi har bekämpat skalbaggen i över hundra år och ändå har vi fortfarande gran.

Det enda som han menar är exceptionellt med pågående utbrott är skalan. Men inte heller det är ett egentligt hot eftersom ett utbrott vanligtvis bara varar i cirka tre, fyra år.

Tvärtom vad många tror är inte själva nationalparken målet för miljöministerns planerade avverkningar utan de tre omgivande skogsdistrikten - Bialowieza, Hajnówka och Browst. Precis som nationalparken erhöll dock dessa distrikt världsarvs-

status 1979, vilket innebär att alla former av avverkning är förbjuden - åtminstone enligt Unesco. Områdena är även skyddade enligt Natura 2000, vilket bland annat innebär att träd som är äldre än 100 år inte får huggas ner.

Det är dock tillåtet att avverka i alla delar förutom i den så kallade "striktade delen" av nationalparken om träden utgör en säkerhetsrisk. Träden ska då lämnas i skogen för att bilda död ved. För att göra det hela ännu mer komplicerat tillåter varje distrikts skötselplan avverkning upp till en viss kvot - helt utan hänsyn till Unesco. I de tre

Jaroslaw Krawczyk, jägmästare och talesman för den regionala skogsstyrelsen i Bialystok visar upp många kartor över skogsområdet på sitt kontor. Han menar på att den tillåtna avverkningen är begränsad till cirka tio procent av parken, vilket enligt honom inte alls räcker för att komma tillrätta med granbarkborrens angrepp.

distrikten som bildar Bialowieza uppgick denna kvot till 60 000 kubikmeter under tio år, men har nu alltså ändrats till 180 000 kubikmeter. Det innebär att den årliga avverkningsvolymen ökar från 6 000 kubikmeter till 53 000 kubikmeter i ett av distrikten.

Säljer virket på auktion

Det dröjde inte länge efter att miljöministern utökade kvoterna innan man började spekulera i om det enbart var granbarkborren som låg bakom beslutet. Tvivlarna fick ytterligare vatten på sin kvarn när det visade sig att Skogs-

styrelsen som utför avverkningarna och säljer virket även ville minska ett annat viktigt bestånd.

- De statligt skogsanställda vill halvera antalet bison eftersom de äter barken på träden, vilket gör att man inte får lika mycket för dem vid försäljning, säger Mateusz Szymura.

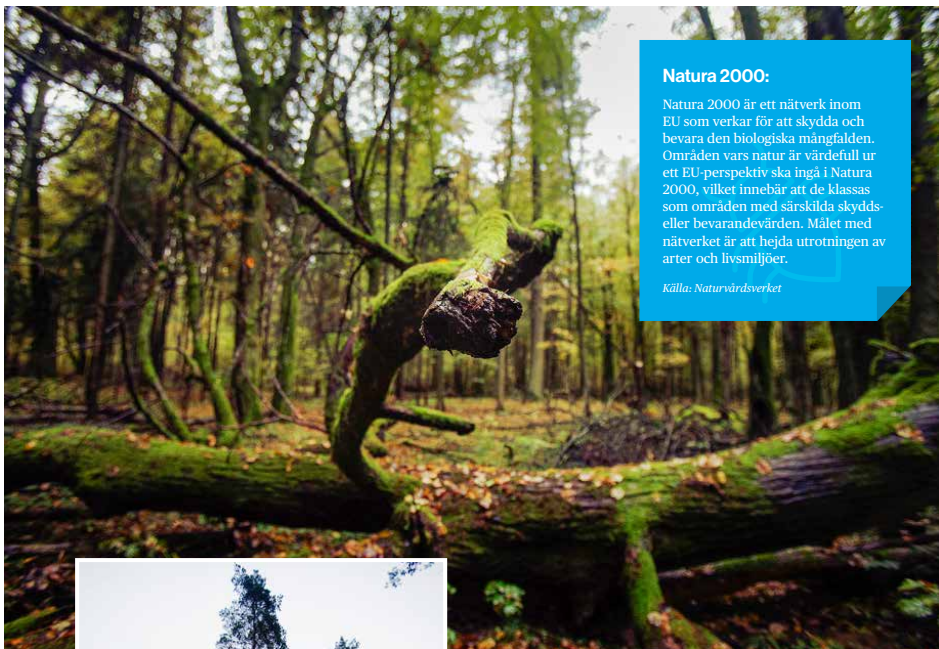
Jaroslaw Krawczyk, jägmästare och talesman för den regionala skogsstyrelsen i Bialystok vidhåller att den ökade avverkningen till hundra procent beror på granbarkborren. Han är också övertygad om att utbrottet måste bekämpas med mänsklig hand, det vill säga att träden måste fällas och

Granbarkborren:

Granbarkborren är en 4-5 mm lång skalbagge som lever på gran. Bäst är vindfällan och kvarlämnat virke där virket ännu inte har torkat, samt försvagade träd i solvarma lägen. Hanarna borrar sig in under barken och anlägger en parningskammare. På liggande träd angrips ofta hela stammen. Ingångshålet är cirka 2-3 mm stort och avslöjas av brunt bormjöl eller av rinnande kåda.

Källa: Skogsstyrelsen

Natura 2000:

Natura 2000 är ett nätverk inom EU som verkar för att skydda och bevara den biologiska mångfalden. Områden vars natur är värdefull ur ett EU-perspektiv ska ingå i Natura 2000, vilket innebär att de klassas som områden med särskilda skydds- eller bevarandevärden. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer.

Källa: Naturvårdsverket

Marken i skogen, som sedan 1979 står med på Unescos lista över världsarv, är täckt av mossa, svampar och ihåliga och förmultnade träd.

borttransporteras. Hade det varit ett vanligt skogsdistrikt säger reglerna att smittade träd måste flyttas minst tre kilometer från skogen, annars riskerar granbarkborren att sprida sig. Eftersom bilagan med de nya kvoterna inte börjat att gälla ännu lämnas samtliga träd kvar, vilket främjar smittspridningen.

- Vi avverkar inte Bialowiezaskogen, det är ett skyddsprojekt. Det finns inget som heter illegal avverkning i parken eftersom vi går efter skötselplanerna.

Men med tanke på att det finns tre gånger så mycket död ved i nationalparken som i skogen utanför uppstår onokliga frågor vad som händer med träden om de inte går till försäljning? Efter att ha ställt frågan tre gånger och fått olika svar visar det sig till slut att träden visst säljs.

- Försäljning av virket sker via internetauktioner. Tio procent säljs på den lokala marknaden som ved, tio procent till större grossister och 80 procent via auktioner.

Totalt handlar det om cirka 20 miljoner zloty enligt Jaroslaw, vilket är drygt 45 miljoner kronor - pengar som går till Skogsstyrelsen så att de bland annat kan betala ut löner och hålla efter byggnader.

Avverkning sker ändå

Ett annat problem är att den tillåtna avverkningen är begränsad till cirka tio procent av parken, vilket enligt Jaroslaw inte på långa vägar räcker för att komma till rätta med problemet. Han visar en karta över området som är full med spridda röda fläckar. Där efter visar han en film över området som visar mil efter mil av grå döda granar vid sidan om ännu gröna och friska exemplar. Sammanlagt rör det sig om en miljon kubikmeter döda granar - ungefär en femtedel av hela beståndet.

- Det är ett tema som väcker känslor. Flödet av information är tyvärr inte trovärdigt och speglar inte den riktiga situationen. Det är lättare att

”Det enda de kan göra är att ta bort titeln som världsarv och det är precis det miljöministern vill eftersom det hindrar skogsbruket.”

Biologen och aktivisten Adam Bohdan hittar lika bra i skogen som i sin egen ficka. Här är en av de platser där man använt stora maskiner för att hugga ner träden vilket tyvärr förstör mycket av den omkringliggande vegetationen helt i onödan.

beröra någon med känslor än med fakta.

Längs vägarna i Bialowieza syns mängder med fällna träd, men eftersom de huggits ner på grund av säkerheten får de ligga kvar. Biologen och aktivisten Adam Bohdan behöver dock inte köra långt innan han hittar ett hundratal perfekt staplade stammar från nyligen avvercade träd. Detta i ett område som enligt Unesco varken får påverkas eller avverkas. Enligt skötselplanen, EU-kommissionen och Natura 2000 är avverkningen dock helt i sin ordning eftersom träden som fallts är under 100 år gamla.

- Än så länge vägar de sig inte in i skogen som är över 100 år gammal eftersom de är rädda för kommissionen. Men de är uppenbarligen inte rädda för Unesco, säger han och pillar bort en bit bark på en av stammarna.

Han får syn på en liten skalbagge och berättar att den bland annat äter granbarkborrar. Genom att föra bort stammarna för man således även bort granbarkborrens naturliga fiender.

Han fortsätter att kolla under barken på varenda stam.

- För ett tag sedan upptäckte vi att det fanns insekter vars bortförande strider mot EUs art- och habitatdirektiv.

Kan bli böter för Polen

Adam och hans kollegor har skrivit brev och klagat på avverkningen till Unesco som bestämde sig för att besöka Bialowieza i början av sommaren. Detsamma gjorde EU-kommissionen som efter besöket ställde miljöministern till svars. Det polska miljödepartementet skickade ett konfidentiellt svar och kommissionen beslutar nu om de ska hänskjuta ärendet till EG-domstolen, vilket kan resultera i dryga böter för Polen. Vad gäller Unesco har de kritiserat regeringen för att de ignorerat principerna om det skydd som ska ges till världsarv och uppmanat dem att avbryta avverkningen. Dock utan framgång.

- Unesco är inte lika kraftfulla som

EU. Det enda de kan göra är att ta bort titeln som världsarv och det är precis det miljöministern vill eftersom det hindrar skogsbruket.

Det är långt ifrån först gången som avverkningen i Bialowieza har hamnat under lupp. Redan 2007 fräntogs Skogsstyrelsen den internationella certifieringen FSC, Forest Stewardship Council, som ska garantera att virket kommer från ett ekologiskt hållbart skogsbruk. Samma år drog även Europarådet in sin diplomering av nationalparken på grund av bristande skydd för hotade arter.

Adam pekar på några unga granar i en klunga. Vissa späda och lust gröna, andra grövre och mörkgröna.

- Jägmästarna säger att granen kommer att försvinna och att skogen kommer att dö, men vi ser här att förnyringen av granen fungerar alldeles utmärkt. Den kommer alltså inte att försvinna.

Text: Izabella Rosengren

Foto: Sara Johari

Vitryssland:

Skogen på vitrysk sida omfattar drygt 1700 kvadratkilometer, jämfört med cirka 550 kvadratkilometer på den polska sidan. Till skillnad från Polen är hela den vitryska skogen skyddad som nationalpark. Parken sysselsätter drygt 1100 personer och har cirka 250 000 besökare per år.

Tomteland

För några år sedan bestämde presidenten att man skulle ha någon slags attraktion i parken så man skapade ett vitryskt tomteland för deras motsvarighet till tomten "Ded Moroz". Det visade sig vara en nymmer ett mycket populärt ställe, speciellt på vintern.